

A magyar hadsereg.

Irta: dr. Polner Ödön.
/Budapesti Hírlap, 1903. szeptember 15. /

Hogy a hadsereg kérdésében nemzeti engedmények nélkül a mai politikai helyzetből kibonyólni nem lehet, azt már senki kétségbe nem vonja. De hogy mik legyenek ezek a nemzeti engedmények, aziránt még nem állapodott meg egészen a közvélemény, és nagy a bizonytalanság abban a tekintetben, hogy mennyi iden engedményt lehet elérni a koronánál. Hogy ebben a kérdésben megállapodásra jussunk, és eredményt érjünk el, talán nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy legbiztosabb útja volna az, amelyet Deák Ferenc követett annak idején: az tudniillik, a mely a törvényből indul ki, s amely azt akarja elérni, amit a törvény kimond, amire tehát jogunk van. A nyolc hónapig tartó küzdelemnek egyik leghatásosabb jelszava ugyanis az volt, hogy az 1867. évi XII. törvénycikk nincs végrehajtva, hogy obstrukció csak azt kívánja, amit a törvény biztosít a nemzetnek. Ha erre az álláspontra helyezkedünk, akkor, mihelyt megvan adva az, ami a törvényből következik, ki van véve a fegyver az obstrukció kezéből s oly kívánság ellen, amelyre sikerül kimutatni, hogy az törvényen alapul, a korona tapasztalt törvényszteleténél fogva a korona ellenállásának megszűntére is bizton lehet számítani. Mi tehát az, amit a törvény, amit az 1867. évi XII. törvénycikk végrehajtása követel?

Az 1867. évi XII. törvénycikk. 11. szakasza a következőképp rendelkezik: "Ő felségének a hadügy körébe tartozó alkotmányos fejedelmi jogai folytán mindaz, ami az egész hadseregnek és így a magyar hadseregnek is, mint az ~~XXXXX~~ összes hadsereg kiegészítő részének, egységes vezérletére, vezényletére és belső szervezésére vonatkozik, ő felsége által intézendőnek ismertetik el." Az 1867. évi XII. törvénycikknek ez a 11. szakasza, amelyhez hozzá vehetjük még a 12. és 14. szakaszt is, a magyar hadseregnek elég könnyen meghatározható jogállást biztosít, amelynek azonban a mai tényleges állapot nem felel meg, bár ha mincöt év óta egész a legújabb időkig állították a kormányok és kormányférfiak, valamint a kormányt támogató párt, hogy a tényleges állapot az

1867. évi XII. törvénycikken alapul, s csak a volt nemzeti párt tételében volt bent annak felismerése, hogy ez az állítás nem felel meg a valóságnak s hogy a tényleges állapott - nem fedi a törvényt. Nem fedi pedig a tényleges állapot a törvényt, a következő okoknál fogva: az 1867. évi XII. törvény beszél egy magyar hadseregről, amely az összes hadseregnek kiegészítő része. E törvény szerint tehát van egy egész vagy összes hadsereg, amely kétségtelenül áll az uralkodó összes országaiból összealkotott hadseregekből. Ennek az egész vagy összes hadseregnek a törvény szavai és felfogása szerint kiegészítő részei vannak, s e kiegészítő részek egyike a magyar hadsereg. Tekintve, hogy az 1867. évi XII. törvénycikk a dualizmus gondolatán és a paritáson épült fel, kétségtelen, hogy a 11. szakasz az egész hadsereg másik kiegészítő ~~részeként~~ részül az osztrák hadsereget feltételezi.

A 11. szakasz szerint tehát az egész vagy összes hadsereg két részből áll: a magyar hadseregből és az osztrák hadseregből. E két kiegészítő rész ugyanakkor alkotja ugyancsak a 11. szakasz szerint az egész vagy összes hadsereget, hogy az összes hadseregnek és így a két kiegészítő résznek is egységes vezérlete, egységes vezénylete és egységes belső szervezete legyen. Az egységes vezérlet, az egységes vezénylet és az egységes belső szervezet teszi, hogy a két rész egy összes hadsereget alkosson és okozza, hogy a két részből álló hadsereg ne váljék két önálló, független hadsereggé.

Vajjon megfelel-e a tényleges állapot a 11. szakasz ama követelményének, hogy az egységes vezérlet, egységes vezénylet, és egységes belső szervezet által összekapcsolt összes hadseregnek két kiegészítő része legyen: a magyar hadsereg és az osztrák hadsereg? Éppen nem! Mert van egy nagy ugynevezett közös hadsereg, amelynek egységes vezérlete, egységes vezénylete és egységes belső szervezete van, de nincs két megkülönböztetett része, amelyek közül az egyik magyar a másik osztrák hadseregnek volna tekinthető, vagy csak mondható is. Vannak ugyan magyarországi csapattestek, de ezek nem alkotnak együtt szerves egészet, mely hadseregnek volna tekinthető, akár csak abban a szakszerű értelemben, amelyben vették e szót, amikor háboruban több-kevesebb hadtestből

egyes "hadseregeket" alkotnak. Semmi ily "hadsereg" minőségre mutató kapcsolat és szervezet, és semmi a "hadsereg" minőségét kifejező viszonylagos megkülönböztetése a magyarországi csapattesteknek nincsen, ha csak oly dolgot nem veszünk megkülönböztetésül, mint aminő a magyarországi bákák magyar nadrágja. E magyarországi csapattestek, amelyek különben nem is foglalják mind magukban a Magyarországból kiállított katonaságot - az 1867. évi XII. törvénycikk 11. szakaszában megnevezett "magyar hadsereg"-nek egyáltalán nem tekinthetők. Épp úgy nem lehet szó az összes hadseregben megkülönböztetett osztrák hadsereg-ről, amelyet az 1867. évi XII. törvénycikk ugyan meg nem nevez, de amely abból logikailag föltétlenül következik.

A mai közös hadseregben tehát nincs két megkülönböztetett - egy magyar és egy osztrák hadsereg, az nem a két állam hadseregéből van összetéve egy összetett hadsereggé, hanem külsőleg teljesen egységes szervezettel bírva egészében és minden részletében mind a két államnak, vagy ha úgy tetszik, a monarchiának közös intézménye, szerve, amilyen volna, ha például a közös ügyeket valami közös parlament-féle tárgyalná.

De mi hát ezután a magyar hadsereg, amelyről az 1867. évi XII. törvénycikk 11. szakasza szól és amelynek ennél fogva meg kell lenni, ha a törvény nem csak arra való, hogy írott malaszt maradjon? Csak szavakkal való játszás volna, ha azt mondanánk, hogy ez a magyar hadsereg az összes hadsereg Magyarországból kikerült részének valami képzeletbeli, eszmei egésze, és hogy így tulajdonképpen megvan a magyar hadsereg. Ez egyszerűen nevetséges volna. A magyar hadsereg másban van. Az 1867. évi XII. törvénycikk általában jogi viszonyokat szabályoz, úgy "a magyar hadsereg" kifejezésnek is jogi jelentősége van. A jogi jelentősége ennek a kifejezésnek pedig az, hogy a magyar hadsereg nem "nem magyar hadsereg"; hogy ami magyar hadsereg, az nem egyuttal más hadsereg is, hogy tehát a magyar hadsereg kizárólag magyar hadsereg és nem magyar-osztrák, vagy osztrák-magyar hadsereg. Az pedig, hogy kizárólag magyar hadsereg, az mint jogi tétel azt jelenti, hogy a magyar államnak a

hadserege, a magyar államnak a jogintézménye, a magyar állam testének a tagja. Viszont az osztrák hadsereg, amely az összes hadseregnek másik kiegészítő része, az ~~orsz~~ osztrák államnak a hadserege. A két államnak e két hadserege pedig egységes vezérlet, egységes vezénylet és egységes belső szervezet által katonailag egy egész vagy összes hadsereggé van összekapcsolva. Az 1867. évi XII. törvénycikk szerint e képpen az egész hadsereg mind a két államnak közös szerve nem lehet, hanem, a magyar hadsereg a magyar államé, az osztrák hadsereg az osztrák államé, közösen pedig mind a két államé pedig csak az a szervezet, amely a két hadsereget egységes vezérlettel és egységes vezénylettel összekapcsolja, tehát a legfőbb hadvezetőség és a vezérkar.

E tekintetben az 1867. évi XII. törvénycikk 11. szakaszából levezethető ez az álláspont nagyon hasonló ahhoz, amelyet az 1867. évi XII. törvénycikk a delegációk tekintetében felfoglalt. Az 1867. évi XII. törvény cikk nem ismer el közös vagy középponti parlamentet, hanem a dualizmusból és a ~~pari~~ paritásból kiindulva megállapítja, hogy lesz egy magyar és lesz egy osztrák delegáció, amelyek nem közös szervek, hanem, mindegyik csak az illető állam szerve, de a két államnak e két szerve együttesen jár el, s kivételesen egyesül is. Épp így az 1867. évi XII. törvénycikk 11. szakasza nem ismer el közös vagy egységes hadsereget, hanem kifejezi, hogy a két állam mindegyikének van saját hadserege, amelyek azonban egységes vezérlet és vezénylet alatt állván, katonailag egy egész hadsereget alkotnak, amelyben mind a két rész taktikailag helyet foglal és ezért egységes belső szervezettel is bír. Csakhogy míg az 1867. évi XII. törvénycikknek a delegációra vonatkozó rendelkezései megvalósultak, addig a hadseregre vonatkozó felfogása érvénysültni nem tudott, s az 1867. évi XII. törvénycikk az addig egységes hadsereg szervezetén és jogi állásán nem bír mást előidézni, mint azt, hogy ami addig az osztrák császárság hadserege volt, az ezentúl, mint az osztrák-magyar monarchia hadserege szerepeljen.

Következik ezekből, hogy kell lenni magyar hadseregnek, de olyannak, amely az összes hadsereg kiegészítő része. Jogilag magyar hadsereg, katonailag ki-

egészítő rész. Ezzel minden megvan mondva. És nem is kell soká keresnünk a megoldás módzatait, mert azok már meg vannak találva. Van magyar hadseregünk, amely jogilag a magyar állam intézménye, de katonailag kiegészítő része az összes hadseregnek. Ez honvédség. A honvédség a magyar állam hadserege, de egységes vezérlet, egységes vezénylet alatt van az egész hadsereggel és egységes belső szervezete is van. Mert nem kell azt gondolni, hogy az egységes vezénylet az 1867. évi XII. törvényoikkben az egységes vezénnyelvet jelenti s hogy az egységes belső szervezet alatt azt a külsőleg is egységes szervezetet kell érteni, amellyel jelenleg bír a közös hadsereg. Az egységes vezénylet csak magát a vezényletet / az osztrák törvény szerint "Führung"/a vezetés a parancsolás módját jelenti, de ez még nem az egységes vezénnyelv. Ezért mondhatjuk, hogy a honvédség a közös hadsereggel nemcsak egységes vezérlet alatt van, amelynek egyik jelentékeny tényezője a közös vezérkar, de egységes vezénylet alatt is áll vele, mert ugyanazon a módon vezettetik, mint a közös hadsereg. A honvédségnek most már a belső szervezete is olyan, mint a hadseregé, s azért az összes hadsereg keretébe egyszerűen beilleszthető, és így katonailag ~~magyar~~ az összes hadsereg kiegészítő része azzal egységes belső szervezettel. A katonailag kiegészítő részt alkotó, jogilag magyar hadsereg kérdése tehát nagyjában és lényegileg sikeresen meg van oldva, s csupán azt kellene egyes módosításokkal általánosítani.

Mindezt szem előtt tartva a katonailag kiegészítő részt alkotó, jogilag magyar hadsereg követelményeinek lényegéül a következőket tarthatjuk: a Magyarországból kiállított katonaság még teljesebben, mint most, külön csapattestekbe és kisebb testekbe osztandó, úgy, hogy az egységes alkotó csapattestekben a magyar és osztrák állampolgárok vegyesen ne szolgáljanak. A magyarországi katonák ő felsége, mint magyar király és a magyar állam vagy alkotmány iránt való hűségre esketendőek fel. A magyarországi csapattestek viszonylagos egész-
~~székbe~~ egyesítendőek és ami ennél lényegesebb, elkülönített létszámot képező tisztikappal látandók el, amely csak a magyar államnak szervezete legyen. Hogy ebben a tisztikarban egyelőre, amig elegendő magyar tiszt nincs, idege-

nek is alkalmazhatók, azt a jogi szempont nem zárja ki, mert nem az a lényeges, hogy csak magyar állampolgárok szolgáljanak a tisztikarban, hanem az, hogy azok csak a magyar állam tisztjei ~~is~~ legyenek. Emellett közös maradhat ~~antiszikar~~ vezérkar, a legfőbb parancsnoki és felügyelői állások, mint az egységes vezérletnek a szervei, sőt miután katonai szempontból az egész tábornoki kart már a vezérlet szervezéséhez számítják, közös maradhatna a tábornoki kar is, úgy hogy a magyar hadsereghez tartozó hadtesteket is közös tábornokok vezessék mint például jelenleg történik a honvédségnél.

Ami a magyar vezénnyelvet illeti, az nem jogi követelménye a magyar hadsereg jogi fogalmának. Amint jogilag nem következik, hogy a magyar állam hivatalos nyelve a magyar legyen, hanem lehetne angol vagy francia, amint lehetett sokáig latin, úgy jogilag az sem következik, hogy a magyar hadsereg vezénnyelve a magyar legyen. De amint politikailag abszurdum volna, ha ma a magyar törvényhozás más nyelveken történnék, mint magyarul, úgy politikailag megokolhatatlan és tarthatatlan volna, ha a magyar hadsereget másképp vezényelnék, mint magyarul. A vezényleti nyelv kérdése tehát nem jogi kérdés, hanem politikai, amely magától megoldódik, mihielyt a törvény követelményeinek megfelelőleg a magyar hadsereg megvan. De jogi kérdés a jelvények kérdése. Amint magyar állami intézménynek jelvénye, cimere, zászlaja nem lehet más, mint a magyar államé, épp úgy a magyar hadsereg jelvénye sem lehet más, mint a magyar állam cimere és színei.

A katonai oktatásról nem szözlottunk. De az természetes, hogy amennyiben a magyar hadsereg a törvény értelmében meglesz, a katonatisztképző intézetek sem lehetnek mások, mint magyarok. Ezeknek közös és német volta különben még akkor is törvényellenes, ha elfogadjuk azt a magyarázatot, hogy a hadsereg közössége az 1867. évi XII. törvénycikk 11. szakaszán alapul; mert az ifjúságot nevelő tisztképző-intézetek, nem tartoznak a hadsereghez, a hadsereg egységes vezérletéből, vezényletéből és belszervezetéből, a hadsereghez nem tartozó közoktatási intézetek közössége épp oly kevésbé következik, amint nem következik a gimnáziumok, reáliskolák stb. közössége azon

az alapon talán, hogy az érettségit letett ifjak egy évi önkéntesek és esetleg katonatisztek lesznek. A katonatiszt-képző intézetek közössége még az 1867. évi XII. törvénycikk legkevésbé nemzeti magyarázata mellett is egyike azoknak a törvénytelen ségeknek, melyektől Ausztriával való házasságunk folyamánnyaképp még mindeddig nem tudtunk szabadulni. De talán most sikerülni fog.

. . . .